

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Confederation

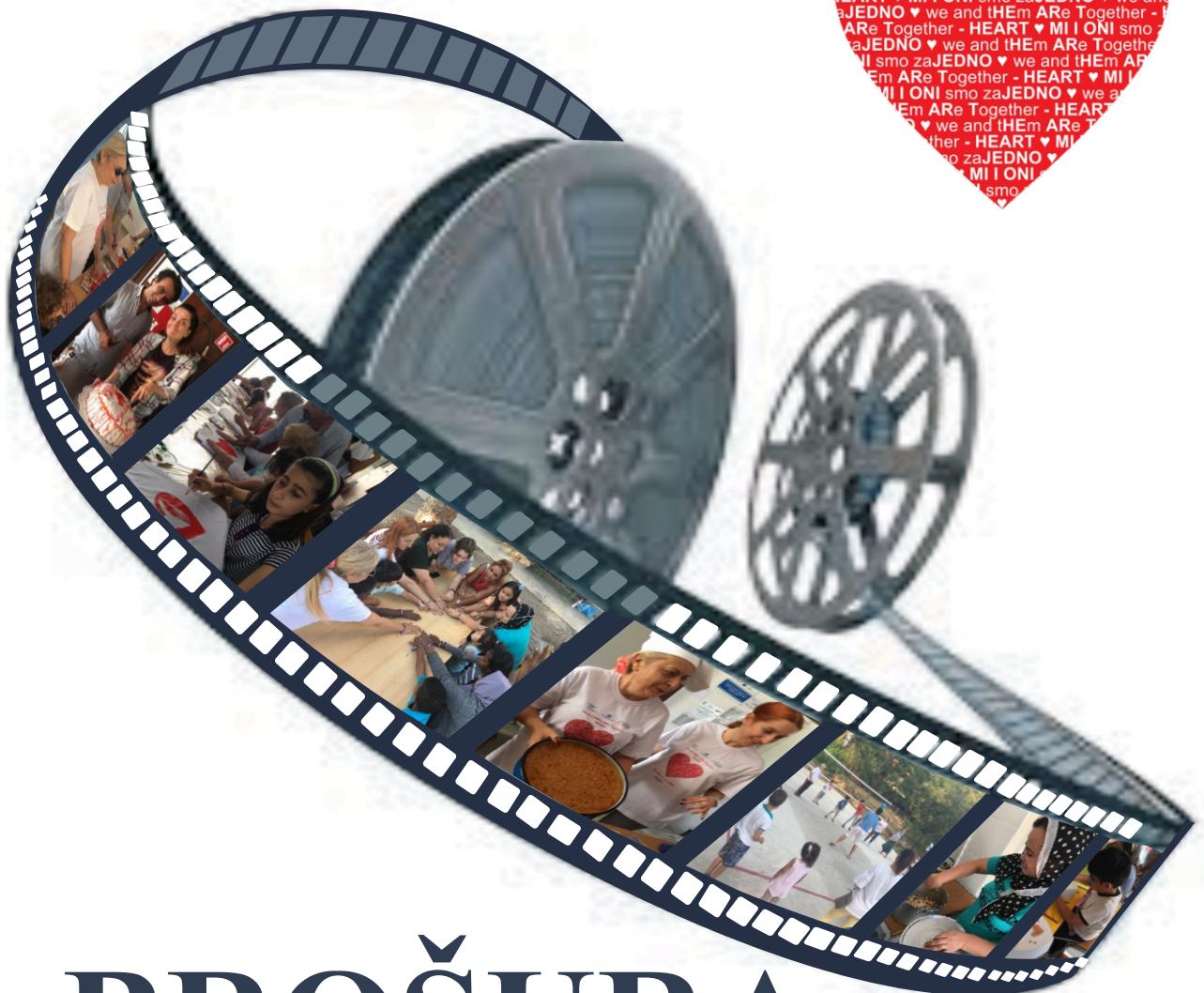
Federal Department of Justice and Police FDJP
State Secretariat for Migration SEM

International Organization for Migration (IOM)
The UN Migration Agency

we and tHEm ARe Together HEART

BROŠURA MI I ONI smo zaJEDNO

VISOKA ŠKOLA
SOCIJALNOG
RADA

Centar za društvene integracije (CDI) iz Vranja, kao leader partner i Visoka škola socijalnog rada iz Beograda, kao partner, zajedno su realizovali projekat pod nazivom „MI I ONI smo zaJEDNO“, pod pokroviteljstvom Internacionalne organizacije za migracije (IOM) i Švajcarske konfederacije, a u okviru Programa "Unapređenje socijalne zaštite migranata u ranjivom položaju u Srbiji".

Svrha projekta „MI I ONI smo zaJEDNO“ bila je poboljšanje položaja dece i mladih koji su u kolektivnim centrima, kroz konkretan rad sa njima, kao i kreiranje održivog mehanizma koji će nastaviti da funkcioniše sa budućom populacijom migranata i koji će izvršiti pozitivan uticaj na promenu svesti javnosti o migrantima.

Tim Centra za društvene integracije

Vranje 2019.

UMESTO PREDGOVORA

Jedan od globalnih izazova koji zahteva svestran pristup u raspravi i postupanju, jednako sa pravnog, sociološkog, etičkog i humanog aspekta, jeste problem migracija. Čini se da nijedna druga pojava u svetu danas nije izazvala toliko akcije, kao što je slučaj sa prihvatom, zbrinjavanjem i inkluzijom migranata. Sudbina i budućnost izbeglica i migranata zahteva veliku pažnju i napore da se reše njihove nastale životne situacije i izazovi i stvore humani životni uslovi za njih u zemlji domaćinu.

Različitosti su bogatstvo jednog društva, a nikako izvor straha i predrasuda. Različitost kultura, vera, jezika, treba biti prednost jedne zemlje u stvaranju socio-ekonomskih ideja, konteksta, obrazovnih i vaspitnih svestranosti. Što više upoznajemo druge kulture, običaje, karakteristične nacionalne kuhinje, odevne predmete, nismo samo lično iskustveno bogatiji, već sposobniji da prepoznajemo i delimo sopstvena verovanja, tradiciju, jezičke specifičnosti.

Integracija migranata u društveni život naše zemlje, izazov je i za njih i za nas kao domaćine, ali se taj proces mora obaviti jer donosi višestruku korist celokupnoj zajednici. Integracijom se migranti uključuju u obrazovni sistem, društvene aktivnosti, specifične radne aktivnosti, što sve doprinosi poboljšanju njihovih svakodnevnih životnih okolnosti i smanjuje opasnost da podpadnu pod rizik socijalno patoloških pojava ili budu žrtve eksploatacije, trgovine ljudima i decom. Sa druge strane, naša zajednica na taj način stiče širinu etičkog i humanog postupanja, uključivanja ne malog broja ljudi u uobičajene životne tokove, upoznaje i prihvata do tada nepoznatu tradiciju i kulturu.

Integracija se najefikasnije i najupečatljivije započinje kroz interakciju, druženje i upoznavanje migranata sa domaćinima i sprovođenje zajedničkih aktivnosti – kroz radionice na kojima se stvaraju predmeti specifični za jedno podneblje, uči o različitim nacionalnim jelima, specifičnim ukusima, kroz sportske aktivnosti, koje same po sebi stvaraju timski duh i zajednički rad.

Ova Brošura ima za cilj da pomogne zaposlenima i volonterima u migranstkim centrima da kroz različite praktične aktivnosti proširuju druženja migranata sa ljudima iz okruženja, razmenjuju znanja i iskustva i aktivnije se uključe u društvena dešavanja u zajednici kojoj trenutno pripadaju.

NVO Centar za društvene integracije (CDI) je, u okviru Projekta Mi i Oni smo Zajedno, sproveo brojne aktivnosti i radionice na kojima su učestvovali migranti iz prihvavnih centara u Vranju, Bujanovcu i Bosilegradu, ali i lokalno stanovništvo. Cilj je upravo bio međusobno upoznavanje, prevazilaženje strahova i predrasuda i rad na praktičnim zadacima i aktivnostima. Aktivnosti su, pre svega vršene sa decom migrantima, kao i inače najranjivijom i najosetljivijom kategorijom jednog društva.

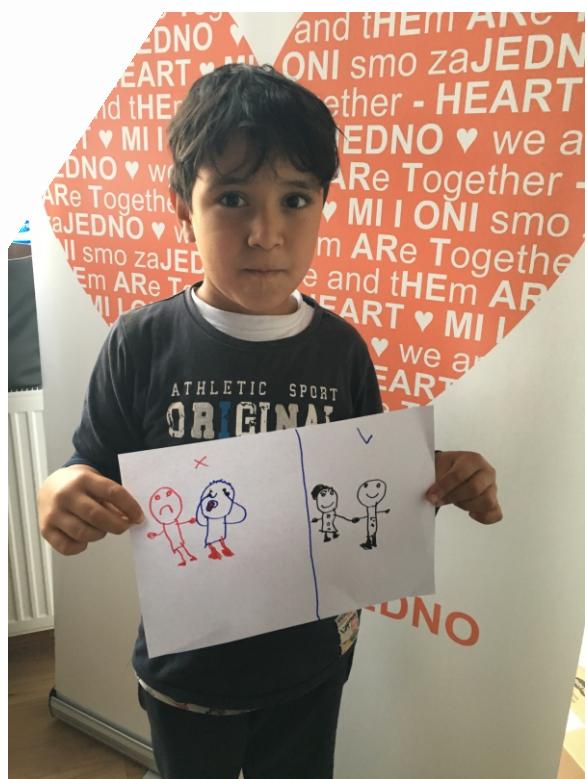
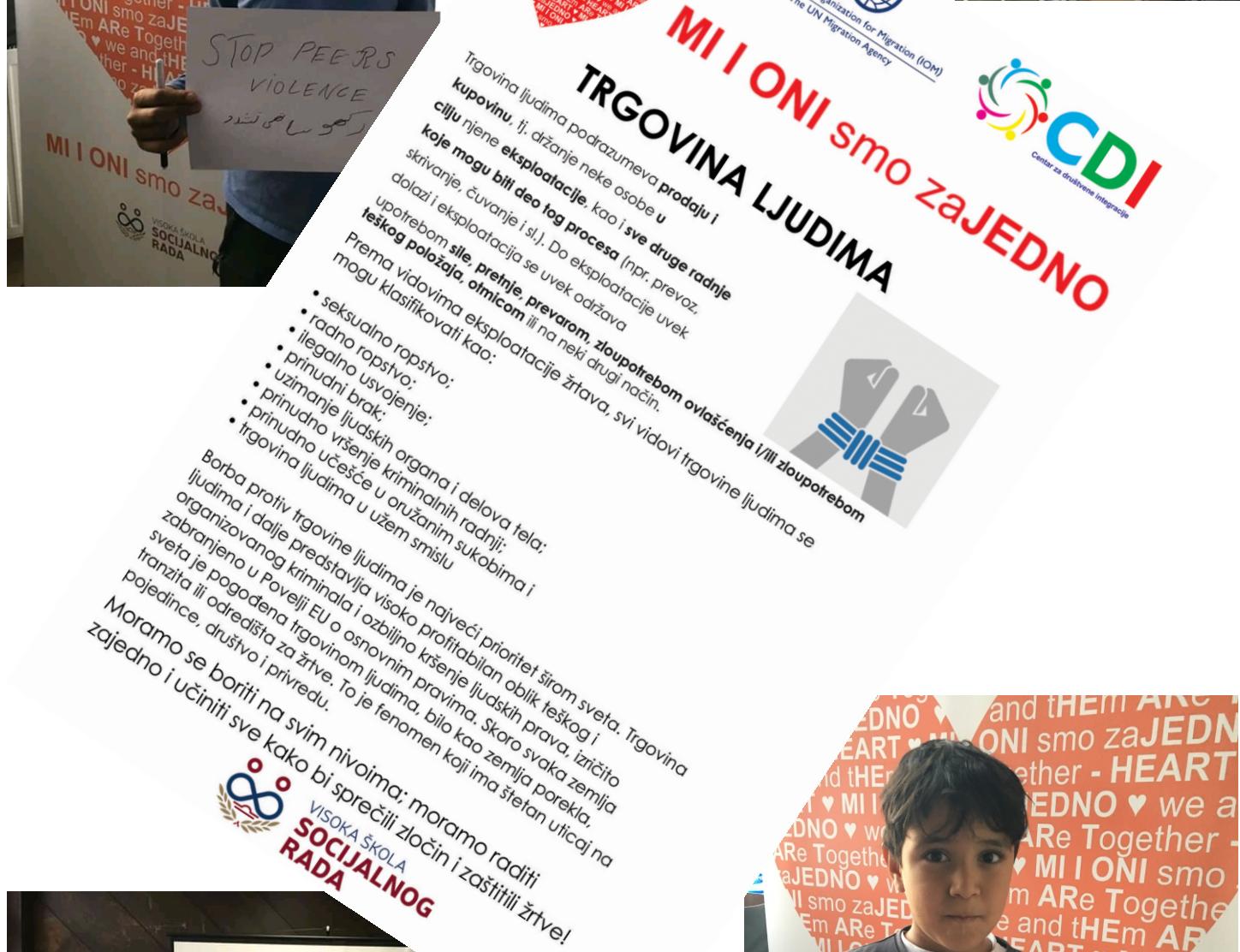
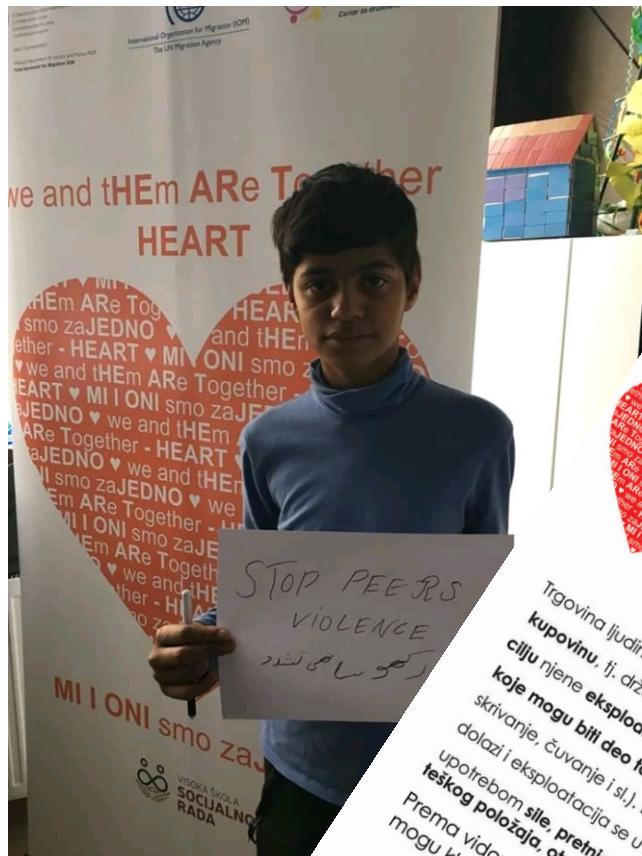
PROJEKAT "MI I ONI SMO ZAJEDNO" - IZLETI I RADIONICE

U periodu od maja do septembra 2019. godine, u okviru projekta "Mi i oni smo zajedno", Centar za društvene integracije organizovao je i održao šest radionica upoznavanja kuhinje, devet kreativno stvaralačkih radionica, tri radionice sportskih aktivnosti, tri posete kulturno istorijskim spomenicima, kao i izlete na Vlasinsko jezero, posetu stono teniskom klubu Top Spin u Vranju i niz edukativnih radionica.

Edukativne radionice

Centar za društvene integracije održao je niz edukativnih radionica o pravima dece i prevenciji kriminogenih radnji i različitih vrsta zloupotrebe dece, sa ciljem da deca shvate rizike po sopstvenu bezbednost i zdravlje, kao i načine vrbovanja i izbegnu takve opasnosti. Radionice su realizovane u migrantskim centrima Bujanovac, Vranje i Bosilegradu.

Posete i izleti

Tokom avgusta i septembra meseca, deca iz prihvatnih centara išla su na edukativne i rekreativne izlete i upoznavala mesto u kojem trenutno borave. Deca iz Prihvatnog centra Vranje posetila su kulturno istorijske spomenike na teritoriji grada-Beli most, Crkvu Svetе Petke u narodu poznate kao „Krstata džamija“, tursko kupatilo iz 17. veka Hamam, Pašine konake, muzej kuću Bore Stankovića, kao i Galeriju narodnog muzeja i izložbe grafike „Ples života“ (Vanja Ignjac, master grafičarke iz Novog Sada i izložbu crteža „Novi svetski poredak“ autorke Ane Cvejić dip. slikarke iz Beograda.

Kultura

Čari Vlasinskog jezera i njegove okoline, posetila je grupa dece migranata iz Prihvatanog centra u Bosilegradu. Oduševljeni prirodnim bogatstvom ovog predela i rekreativnom šetnjom, deca su se utrkivala da naprave što više fotografija koje će poneti sa sobom za uspomenu.

**ВРАЊЕ
VRANJE**

Култура и културно наследство Вране
Culture and cultural heritage of Vranje

Црква Свете Петке позната јој као Крстата џамија
St. Petka Church also known as Cross Mosque

Амам/Хамам
Amam/Hamam

Бели мост
White bridge

Пашин конак
Pasha's Konak

Музејска кућа "Бора Станковић"
Museum-house "Bora Stanković"

**БУЈАНОВАЦ
BUJANOVAC**

Култура и културно наследство Бујановца
Culture and cultural heritage of Bujanovac

Манастир Пророк Јелињски
Prophet Elijah Monastery

Археолошки локалитет Кало Кршавица
Archaeological site of Kalo Krzavica

**БОСИЛЕГРАД
BOSILEGRAD**

Култура и културно наследство
Culture and cultural heritage

Центар за културу "Босилеград"
Cultural Center "Bosilegrad"

Богојевачка црква
Bogorodica Church

Споменик Ћирковићу у центру града
Monument to Ćirković in the center of the city

Споменик Ћирковићу у центру града
Monument to Ćirković in the center of the city

U prihvativim centrima koji se nalaze u Bujanovcu, Vranju i Bosilegradu postavili smo panele. Na ovaj način sva nova deca i migranti koji se nađu u kampu moći će da vide šta sve može da se poseti u mestu u kome se nalaze.

Sportske aktivnosti

Organizovane su i različite sportske aktivnosti. Pod parolom "Važno je učestvovati, a ne pobediti", deca iz Prihvavnog centra u Vranju su aktivno učestvovala u svim takmičarskim igrama. Učešće u svim igrama uzeli su i naši edukatori, koji su istovremeno davali dobar primer deci kako se pravila igre poštuju . Organizovali smo i sportsko druženje za decu iz Prihvavnog centara u Bosilegradu sa njihovim vršnjacima. U septembru mesecu, deca iz Prihvavnog centra u Vranju posetila su stono teniski klub "Top Spin". Ovo je bila prilika da se druže sa igračima prvog i drugog tima, među kojima je kadetski i juniorski reprezentativac Srbije Petar Filipović, koji je deci demonstrirao neke od servisa i poteza koje koristi u stonoteniskoj igri. Potom su odigrani mečevi u kojima su deca migranti uzela aktivno učešće.

Kreativno stvaralačke radionice

Organizovane su brojne radionice na kojima su deca iz prihvatnih centara, kao i njihovi drugari i vršnjaci iz lokalne zajednice pokazali svoja umeća u crtanju, izradi različitih predmeta i spremanju različitih jela.

Likovno izražavanje vid je umetnosti, ali i iskazivanja različitih osećanja. Kroz radionicu organizovanu u Prihvatnom centru u Vranju, smo kod dece podstakli kreativnost koja je vodila ka usvajaju novih znanja, kao i komunikativnost i maštovitost. Deca su po završetku radionice napravila izložbu sa svojim radovima koju su posetila deca iz opšte populacije.

U Prihvatnom centru u Bosilegradu, organizovana je tematska radionica - Pravimo kostim. Kako bismo kod dece probudili kreativnost ponudili smo im različite materijale od kojih su oni zajedno sa drugarima iz Osnovne škole Georgi Dimitrov pravili različite kostime. Druga tematska radionica - Narukvice od vunice, takođe je održana u Bosilegradu. Uz pomoć educatora Centra za društvene integracije deca su učila da prave narukvice. Radionici su se priključile i mame dece migranata koje su nam pokazale na koji način to oni rade u Iranu i Avganistanu.

Upoznavanje kuhinja

Deca u Prihvatnom centru u Vranju uživala su prilikom pripreme različitih jela. Za njih je to predstavljalo posebnu igru, u kojoj učestvuju zajedno sa roditeljima, edukatorima I drugarima.

Deca su merila, mešala satojke, seckala - osećajući zadovoljstvo što pomažu i učestvuju u nečem tako važnom.

U okviru radionice upoznajmo kuhinju, deca iz Prihvatnog centra u Bosilegradu su uz pomoć edukatora pravila I ukrašavala kolače. Različita jela, koja je pripremio tim Centra za društvene integracije, probali su I njihovi drugari, njih petnaestak iz Osnovne škole "Georgi Dimitrov" koji su sa učiteljima bili naši gosti.

ZNAČAJ KREATIVNIH RADIONICA

Izvođenje dece izvan fizičkih okvira kampa ili školskog objekta i upoznavanje sa mestom u kojem trenutno borave, mogućnostima za njihovu vanškolsku edukaciju i aktivnosti, kod njih stvara osećaj veće sigurnosti, koju su svakako izgubili tokom napuštanja svojih domova i prolaska kroz različite države i situacije, kako bi za sebe pronašli sigurnije mesto za život. Svi ti događaji, kod dece su nesumnjivo ostavili traumatične posledice, koje se, za početak mogu ublažiti pristupom koji je prilagođen njihovim potrebama i znatiželji koju u tim godinama imaju. Iz razloga predupređivanja psiholoških ili fizioloških posledica traumatičnih iskustava, izuzetno je važno uključiti decu u vaspitno-obrazovni sistem i omogućiti im započinjanje ili nastavak školovanja. Pored toga, dodatni razgovori i edukacije o opasnostima kojima mogu biti izloženi (poput vršnjačkog nasilja, trgovine decom i slično), izuzetno su važne s obzirom na činjenicu da borave u zemlji čiju kulturu i jezik ne poznaju. Organizovanje sportskih aktivnosti i takmičenja, kao i radionica na kojima mogu manuelno izrađivati predmete, a u kojima će učestvovati i njihovi školski drugovi ili vršnjaci iz lokalne zajednice, kod svih učesnika razvija empatiju, svest o toleranciji, ali i prepoznavanje ličnih i tuđih sposobnosti i talenata.

Organizovanje radionica pre svega zahteva maštovitost, a manje neka značajna materijalna sredstva. Njihov cilj je stvaranje novih socio-psiholoških vrednosti i znanja.

Najefikasniji načini integracije dece migranata i zbližavanje sa vršnjacima iz zajednice jesu organizovanja sledećih zajedničkih radionica i aktivnosti:

- sportske igre kolektivnih sportova, čime se pospešuje druženje i timski duh i prevazile individualnost i različitosti

- radionice sa decom koja su pokazala interesovanje ili talenat za neki vid umetnosti – crtanje/slikanje, pevanje, pisanje i drugo, čime se razmenjuju kulturološke specifičnosti, upoznaju jezici, ohrabruje iskazivanje ideja i mašte

- kuvanje sa aktivnostima prilagođenim dečijem uzrastu, tokom čega se takođe razmenjuju specifičnosti jednog podneblja i iskazuje motorika i umešnost.

Organizovanje ovakvih radionica podrazumeva prilagođen pristup i rad sa decom, postojanje ideja, vremenski okvir adekvatan dečijem uzrastu u pažnji.

METODOLOŠKA UPUTSTVA ZA REALIZACIJU KREATIVNIH RADIONICA

Izrada kostima

Kostimi od recikliranog materijala

Cilj: ukazivanje na značaj reciklaže i korišćenje reciklažnog materijala.

Materijal:

- plasticne kese u raznim bojama
- karton
- plastični čepovi
- cevčice, plastične
- lepak
- makaze

Postupak

Deci nudimo navedene materijale. Nakon odabira materijala i na osnovu ponuđenih primera, prateći instrukcije prave kreacije po sopstvenom izboru i mašti.

Izrada narukvica

Cilj radionice

Upoznavanje dece sa tehnikom izrade narukvice od vunice ili konca. Razvijanje pravilnog odnosa prema radu i pravilnom korišćenju slobodnog vremena.

Potrebno:

vunica, konac (za vez ili bilo koji)

zihernadla ili selotejp

makaze

Postupak izrade:

Počinjemo tako što isečemo nekoliko tračica vunice ili konca po oko 60 cm. Isečemo po dva primerka svake boje (koliko boja ćemo izabrati zavisi od toga koju širinu narukvice želimo... Više boja znači šira narukvica). Posle vezivanja stavimo tračice na ravnu površinu i pričvrstimo ih selotejpom, ili zakačimo zihernadlom na jastuk kako se ne bi pomerale prilikom pletenja, ili pomazemo jedni drugima. Odvojimo dva skupa tako da se levi skup tračica „odslikava“ kao u ogledalu“ u odnosu na desni skup.

Počinjemo od leve strane sa najspoljnijom bojom i napravimo čvor sa sledećom bojom. Zatim uradimo još jedan čvor, pa nastavimo da pravimo po dva čvora na svaku boju do kraja prvog (levog) skupa.

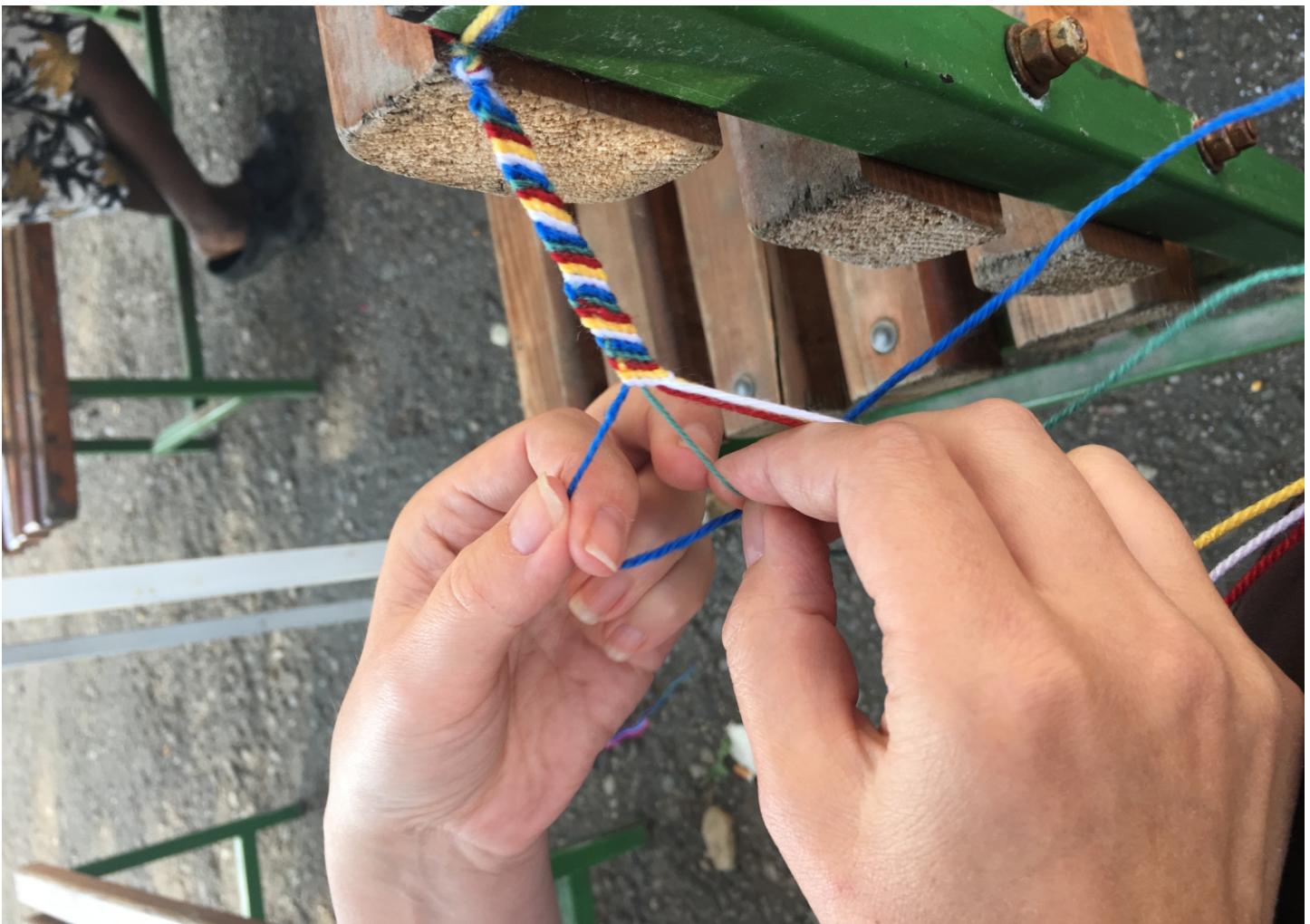
Zatim kada završimo taj postupak uzimamodругу boju (ovaj put onu sa desne strane) i po istom principu pravimo čvorove na ostalim tračicama.

Nastavljamo dok ne stignemo do sredine, a kada stignemo do sredine uzmimamo obe boje i zavežemo ih dva puta.

Sada stalno ponavljamo isti postupak, ovog puta sa sledećom bojom koja je sada najspoljnija. Redosled boja je važan za prvih nekoliko redova, ali ga posle možemo menjati.

Kada završimo sa pletenjem napravimo čvor od svih končića i napravimo narukvicu.

Dekupaž

Dekupaž - salvetna tehnika na drvetu

Mnogi pogrešno misle da je dekupaž samo dekorisanje uz pomoć isečaka sa salveta. Međutim, to je samo jedan deo dekupaža i najčešće se naziva salvetna tehnika. Ipak, dekupaž salvetna tehnika je najpoznatija i najrasprostranjenija, a daje sjajne rezultate. Salvete su troslojne, a za dekupaž je potreban samo gornji sloj, na kojem je stampa. Oni iskusniji umeju da obrade isečenu aplikaciju po ivicama, tako da se ona, kada se zalepi, potpuno stapa sa podlogom.

Salvete za dekupaž: Bilo koje salvete sa dezenima koji vam se dopadaju su dobre salvete za dekupaž. Motivi na njima su obično u lepim i prijatnim bojama, a lako ih je iseći i pripremiti za lepljenje. Povrh svega, salvete su jeftine.

Postupak

Dekupaž tehnika može da koristi obične lepkove, ali se mnogi ipak radije odlučuju za specijalni lepak za dekupaž. Površinu predmeta na koju želimo da stavimo isečak premažemo tankim slojem lepka. Površina mora biti čista i suva pre početka rada. Pažljivo postavimo sličicu koju smo isekli i lagano pritiskamo od sredine prema krajevima, da bismo istisnuli vazduh. Malim sunđerom „pokupimo“ višak lepka. Sačekamo da se lepak za dekupaž stegne, pa preko slike premažemo još jedan sloj lepka. Lakiranjem dajemo dodatni sjaj, ali i zaštitu predmetu koji smo dekorisali. Moramo biti sigurni da se lepak za dekupaž dobro osušio, pa tek onda počinjemo sa lakiranjem. Nakon lakiranja, ukoliko nismo potpuno zadovoljni izgledom, možemo uz pomoć sitne šmirgle dodatno uglačati predmet i zatim obrisati prašinu.

Oslikavanje majica

Slikanje akrilnim bojama na tekstilu

Da bismo oslikali neki tekstil mozemo koristiti bilo koju akrilnu boju!

Za ovu majcu koristimo akrilne boje za oslikavanje tekstila.

Ono sto je bitno da se boja ne razređuje vodom, dakle slikamo suvom bojom.

Postupak je sledeći:

- * Željenu tkaninu zategnemo (između prednje i leđne strane majice stavimo karton, da se boja ne bi preslikala)
- * Debljim i tanjim četkicama slikamo na željenim delovima majice
- * Četkice odmah nakon korisnčenja operemo, nakon svakog bojenja
- * Kada završimo sa slikanjem ostavimo da se boja osuši
- * Zagrejemo peglu i preko papira za pečenje prepeglamo nekoliko minuta oslikani motiv.

Nakon toga možemo prati tkaninu i u veš mašini.

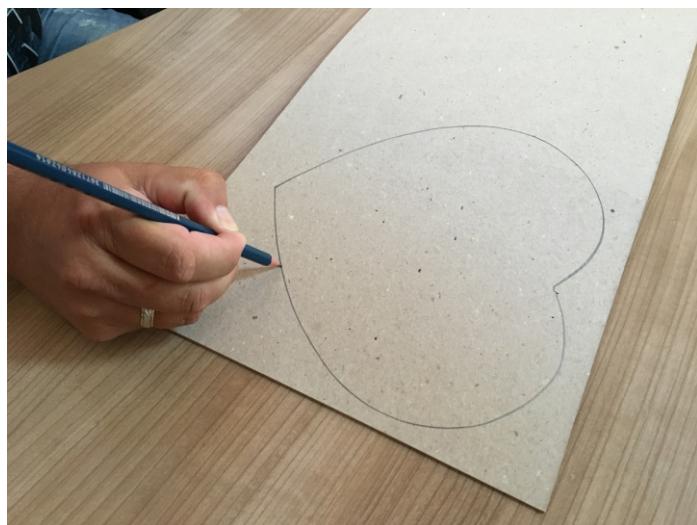

Pravljenje predmeta od kartona

Postupak pravljenja predmeta od kartona i ukrašavanje

1. Nacrtati oblik srca na kartonu

2. Izrezati karton po postojećim linijama

3. Naneti lepak na bočnim ivicama

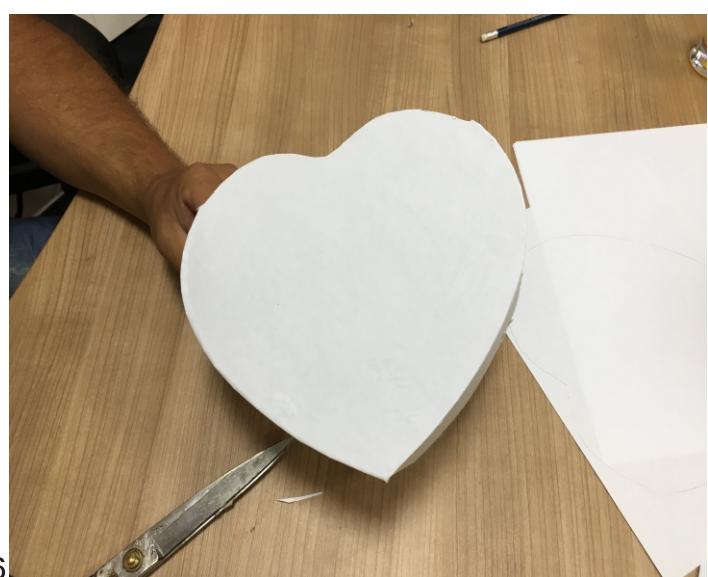
4. Zalepiti i formirati kutiju

5. Naneti lepak i ojačati ivice kutije

6. Kaširati kutiju i obložiti osnovnim papirom

Ovako napravljene kutije mogu se iscrtavati i ukrašavati različitim likovnim tehnikama

Mozaik od prirodnih materijala

Mozaik od zrnevlja

Cilj: rad na razvijanju sitne motorike prstju na rukama uz zadržavanje dobre koordinacije između prstiju i oka.

Potreban materijal:

- karton
- lepak,
- razno zrnevlje (pasulj, pirinač, suncokret, kukuruz, žito...).

Postupak:

Na kartonu lepkom iscrtavamo željenu sliku, zatim nanosimo zrnevlje po izboru.

Likovno izražavanje deteta je značajno za njegov razvoj. Kroz ovu radionicu smo kod dece podstakli kreativnost koja vodi ka usvajaju novih znanja, komunikativnosti, razvoju mašte...

Oblikovanje glinom i plastelinom

Oblikovanje gline i plastelina, dečija mašta kroz kreativno stvaralačku radionicu ulepšala je dan deci u Prihvatnom centru Vranje.

Jedan produktivnijih načina kreativnog izražavanja predstavlja iganje sa nestrukturisanim materijalima. Rad sa glinom i plastelinom nudi veliku mogućnost oblikovanja i istraživanja forme, boja i šara. U praksi se pokazao kao izuzetno koristan za niz razvojnih elemenata i sposobnosti dece kao što su opažanje, motoričke veštine, rešavanje problema, istrajnost.

U modelovanju uključene su mnoge fine motoričke radnje: vajanje, stiskanje, tapkanje, cepkanje, utiskivanje, pravljenje šara...Na ovaj način dete razvija male i velike mišiće ruku, kao i sposobnost vizuo-motorne koordinacije.

Deci se posebno dopalo to što su mogla da naprave ono što izmaštaju i šta poželete.

Sportske aktivnosti

Cilj: Plansko korišćenje slobodnog vremena promocijom sporta, njegovih vrednosti i zdravih stilova života, vraćanje stvarnom druženju, a ne virtuelnom.

Naš osnovni cilj je da se energija i duh igara širi, jer mi se borimo za ponovne dečije osmehe.

Podsticanje mladih i njihova socijalizacija na drugačiji način od internet i fejsbuka, bez obzira na pol, boju, rasu, uzrast, nacionalnost, mesto i zemlju rođenja, mesto boravka i življena.

Metodologija: Zajedničke aktivnosti u okviru kojih su se deca iz populacije različitih uzrasnih kategorija i odrasli koji su trenutno smešteni u kampu upoznali sa igrama našeg podneblja, koje oni prepoznaju ili već znaju.

Nakon zagrevanja i probnih igara igara međusobno su se takmičili.

Efekti: Razvijanje svesti o kontinuiranom bavljenju sportskim aktivnostima poboljšava se zdrav način života, a zajedničke sportske aktivnosti razbijaju formirane stereotipe i predrasude.

Rezultati efekta: Održana zajednička sportska druženja različitih uzrasnih nivoa doprinose razvijanju takmičarskog duha, prenošenje iskustva starijih generacija na mlađe, doprinose razvijanju osećaja prihvaćenosti bez obzira na mesto boravka i sredinu, uspostavljanje jednakosti bez obzira na pol, uzrast, veroispovest, obrazovanje, pripadnost.

Opis igara:

Svi stoje u krug, predvodnik u sredini. Pogledom bira kome će baciti loptu, a ovaj mu govoreći svoje ime vraća loptu i tako u krug. Ukoliko predvodniku ispadne lopta u sredini ulazi onaj koji je bacio loptu. Trajanje 10minuta.

Zajedničko slušanje muzike i pesme „Razbole se lisica, Djiha, djiha, Kad si srećan...“ i igra svih u obliku voza. Cilj – prepoznavanje ritma muzike i uključivanje u igru. Ishod-svi uključeni u igru i srecni. -15 minuta

Spontano formiranje grupa i takmičarska igra „ODBOJKA“ uz njihovo brojanje poena. Odbojka je vrsta timskog i olimpijskog sporta gde se lopta udara rukom preko mreže na protivničku stranu. Tim čine po 6 igrača gde svako ima svoju funkciju. Igra se na terenu dimenzije 18X 9 m. Po sredini igrališta razapeta je mmreža široka 1metar i duga 9,5 m. 18x9 m. - 20minuta

Skakanje u džakovima: takmičari u jednoj ekipi koja broji 10 članova. Ekipa se razdvaja u dve mele ekipe od po 5 članova. Imaju jednu stazu dužine 10 metara. Petoro njih sa jedne strane staze i petoro njih sa druge strane staze. Svi dobijaju po jedan džak. Na znak predvodnika u džakovima skače ekipa sa jedne strane i meri se vreme dolaska do cilja svih učesnika, a onda druga ekipa. Uporedjivanje vremena dolaska do cilja i jedne i druge ekipa bira se pobednik.

U drugom delu svaka ekipa na svojoj strani stoji i dobija po jedan džak. Na znak predvodnika po jedan takmičar uazi u džak, trči do suprotne strane, vraća se i predaje džak drugom takmičaru sve dok se svi ne izređaju. Takmičenje počinje u isto vreme za obe ekipe. Pobedjuje ona ekipa čiji takmičari prvi završe trku u džakovima, tako sve do petog u grupi, a predvodnik meri vreme i prati prolaznost svih takmičara. Pobednik je ekipa sa čiji takmičari prvi završe trku u džakovima i imaju manji utrošak vremena.

Nošenje kašike sa lopticom u ustima- Takmičari od 14 članova, podeljeni u manje grupe od po sedmoro. Udaljenost između grupa 15 metara.

Na startnu poziciju sa jedne i druge strane stoji po 7 članova koji drže kašike u ustima u kojima su male loptice, sa određenim rastojanjem između njih. Na znak predvodnika polazi prva grupa i nosi do obeleženog mesta. Predvodnik meri vreme i preciznost nošenja, kao i broj takmičara koji stiže do cilja. Takmičaru kome ispadne loptica izlazi iz grupe. Zatim to isto radi i druga grupa, a ostali učenici navijaju. Pobednik je ona ekipa koja utroši najmanje vremena i veći broj iz grupe donese kašiku sa lopticom.

U drugom delu igre takmičari po grupama od po 5 učesnika stoje na startne pozicije , na udaljenosti od 5 metara i drže kašike sa lopticama. Na znak predvodnika svi polaze do suprotne strane i vraćaju se na startnu poziciju ostavljajući lopticu u kutiju, a odmah prilazi drugi član ekipa uzima svoju kašiku i lopticu i ide ka cilju – prelazi 5 metara i vraća lopticu u kutiju. Takmičaru kome ispadne loptica izlazi iz igre. Tako redom dok svi ne prođu krug. Pobednik je ona ekipa koja ima najviše loptica u kutiji i utroši manje vremena za nošenje.

Radionica kuvanja

Priprema hrane svojim najmilijima jača porodične i prijateljske veze i intenzivira osećaj zadovoljstva. Kuvanje jača društvene veze i međusobno poverenje. Kroz kuvanje se poboljšava timski rad, jačaju i usavršavaju socijalne interakcije i stimuliše kreativnost. Bavljenjem organizacijom obroka poboljšava se sposobnost planiranja i organizovanja vremena, jača samopoštovanje i smanjuje dosada.

Kuvanje bez žurbe uz uživanje u celom procesu uči strpljenju. Posmatramo namirnice, boje, osećamo i proživljavamo trenutne senzacije – mirise, ukuse i tekture. Ta fokusiranost na trenutak nas odvaja od problema iz prošlosti i briga za budućnost.

Radionice na kojima se kuva, razvijaju osećaj odgovornosti kod dece, jer se deci u potpunosti veruje da će uspešno izvršiti zadatak koji je u svakodnevnoj nadležnosti njihovih roditelja. S obzirom na komplikovanost i dužinu trajanja procesa, timski rad naročito dolazi do izražaja.

Deca samostalno kuvaju po jednostavnim receptima, dok nastavnik ili drugo starije lice nadzire, daje uputstva i po potrebi pomaže.

Tarana sa piletinom na đuveč

Potrebno:

- 1 manje pile
- 2 glavice crnog luka
- 2-3 čena belog
- 1 paprika
- 2 paradajza
- 1 kašičica začinske paprike
- veza peršuna
- 250 g tarane
- šargarepa
- so i biber

Preparacija

Pile skuvamo u posoljenoj vodi. Nakon toga odvojimo meso od kostiju i kožice.

Na zagrejanom ulju propržimo obe vrste luka, paradajz i paprika. U pekač prebacimo proprženo povrće i dodamo piletinu, začinsku papriku, so i peršun.

Pomešamo, dodamo taranu i nalijemo vodom da ogrezne i zapečemo u rerni na 200 °C oko 20 minuta.

Samsa

Potrebno:

Za testo

- 600 gr brašna
- 3 dcl mlake vode
- 2 kašike ulja
- 1 kašičica soli

Za premazivanje

- 75 ml ulja

Za prelivanje

- 1 litar kiselog mleka
- 5 čena belog luka

Preparacija

U posudu stavimo ulje.

U posudu stavimo brašno, so, dodamo 3 dcl mlake vode, zamesimo testo, dobro izradimo i podelimo na 10 delova.

Svaki deo testa razvaljamo u krug prečnika 15 cm.

Spajamo 2 kruga premazana uljem. Tako imamo 5 dela testa po 2 spojena kruga.

Testo od 2 kruga valjamo oklagijom, (radnu površinu posipamo brašnom) što tanje.

Razvučenu koru premažemo uljem i urolamo. Sečemo parčad dužine 7-8 cm ređamo u tepsi prethodno premazanu uljem.

Tako uradimo i sa preostala 4 testa. Pečemo na 180 stepeni dok ne požuti, oko 30 minuta.

Za to vreme napravimo preliv. U 1 litar kiselog mleka stavimo pasiranih 5 čena belog luka, izmešamo.

Kad se pita ispeče prelijemo sa kiselim mlekom, prekrijemo folijom i ostavimo da stoji 5-10 minuta da testo upije kiselo mleko.

Izradu ove publikacije omogućila je Vlada Švajcarske. Ova publikacija ne predstavlja nužno zvanični stav Vlade Švajcarske